

VLAAMSE DEFENSIE- GERELATEERDE SECTOR

Evolutie, overheidssteun en internationalisering sinds 2021

Diederik Cops en Cedric Vandevoorde

De sterk stijgende defensie-uitgaven sinds 2022 – Europese lidstaten investeerden in 2014 ongeveer 35 miljard euro in defensie, terwijl dit in 2024 al opliep tot 102 miljard euro – hebben belangrijke gevolgen voor de Vlaamse defensiegerelateerde industrie. Niet alleen worden er op het nationale niveau investeringen gedaan, ook op Europees niveau zijn nieuwe instrumenten opgezet. Zo geeft het Europees Defensiefonds (EDF) jaarlijks circa 1 miljard euro uit aan militaire Onderzoek & Ontwikkeling (O&O). Vlaanderen paste zijn beleid hierop aan: de richtlijn-Muyters (2018) maakte O&O-financiering met militaire finaliteit al mogelijk, en in 2025 kwam de Vlaamse Regering in het kader van het Vlaams Defensieplan met een fonds van maximaal 1 miljard euro, een VLAIO-programma voor militaire O&O (tot 50 miljoen euro in 2029), en deelname aan het NAVO Innovatiefonds.

Voor Vlaamse bedrijven zorgen die evoluties vaak voor groei: bedrijven zoals Mol Cy, SABCA Limburg en BMT Aerospace stapten in Belgische aankoopprogramma's zoals de F-35 of Griffon). Textielproducenten Seyntex en Sioen en FN Herstal sloten omvangrijke contracten af met de Belgische Defensie. Vlaamse actoren zijn bovendien succesvol in deelname aan federale DEFRA-projecten (aanwezig in 19 van de 27 gefinancierde projecten sinds 2021) en Europese EDF-projecten (aanwezig in 31 projecten tussen 2021-2023), waarbij vooral civiele hightechbedrijven en kennisinstellingen instappen. De bezorgdheid die soms geuit wordt over de mogelijkheden voor Vlaamse bedrijven om toe te treden tot Europese samenwerkingsverbanden, lijkt dus ongegrond.

De Vlaamse defensiegerelateerde sector verandert zo langzaam van gedaante: groeiend in omvang, sterker verweven met federale en Europese innovatieprogramma's en steeds meer gekenmerkt door de verstrengeling van civiele en militaire toepassingen.

Accelererende groei in defensie-uitgaven

De defensie-industrie vormt een bijzonder onderdeel van het industriële landschap. Nationale overheden hebben een zeer specifieke relatie met bedrijven betrokken bij de productie van militair materieel: zij zijn de enige klanten van deze bedrijven. Ontwikkelingen in (nationale) defensie-uitgaven hebben daarom een enorme impact op de omzet van deze industriële sector. De groeiende voorkeur voor innovatieve en geavanceerde wapensystemen leidt in de defensiegerelateerde sector tot andere behoeften en bovendien tot andere vooruitzichten.

Sinds 2013-2014 hebben heel wat westerse landen, onder invloed van een veranderende geopolitieke context, hun defensie-uitgaven geleidelijk verhoogd. Een belangrijk kenmerk van deze stijging is dat deze uitgaven niet alleen gericht waren op de aankoop van bestaande militaire systemen, maar dat er ook initiatieven werden aangekondigd en opgezet voor de financiering van onderzoek naar en ontwikkeling van innovatieve militaire technologieën. De verhogingen en verschuivingen in de militaire uitgaven van westerse overheden, waaronder de Belgische, hebben belangrijke gevolgen voor de Vlaamse defensiegerelateerde industrie. Deze vaststelling vormde de basis voor de publicatie in juni 2022 van het rapport *De defensiegerelateerde industrie in Vlaanderen: Doorlichting van een sector op scherp*. Dit rapport analyseert de aard en vooruitzichten van de Vlaamse defensiegerelateerde industrie en de (potentiële) impact van de veranderende context op deze sector in Vlaanderen.¹ Conclusie toen was dat deze sector voor belangrijke veranderingen stond, zowel qua aard als qua omvang.

Sinds 2022 zijn de ontwikkelingen in het defensielandschap alleen maar versneld. Zo zijn de defensie-uitgaven verder drastisch gestegen. Wereldwijd groeiden de defensiebudgetten in 2024 met 7,4%, terwijl ze in 2023 met 6,5% groeiden en in 2022 met 'slechts' 3,5%.² Die groei betrof niet

alleen de defensiebudgetten van Rusland en China: ook de westerse NAVO-landen kenden een bovengemiddelde groei: de militaire uitgaven van de NAVO-landen lagen in 2024 bijna 9% hoger dan in 2023.³ Relevant bovendien is dat het aandeel van defensie-investeringen – in de aankoop van nieuw militair materieel en de financiering van militaire onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten (O&O) – disproportioneel is gestegen. Spendeerden Europese lidstaten in 2014 ongeveer 35 miljard euro (in constante prijzen van 2023) aan dergelijke investeringen, in 2023 liep dit op tot 72 miljard euro, en in 2024 tot 102 miljard euro.⁴ In juni 2025 maakten de NAVO-lidstaten de afspraak om de nationale defensiebudgetten op te trekken tot 5% van het BBP (waarvan 3,5% voor 'echte' militaire uitgaven). De Belgische federale regering bereikte eind juni 2025 een akkoord over een onmiddellijke verhoging van de Belgische defensie-uitgaven tot 2% van het BBP. Dit betekent een investering van 34 miljard euro tussen 2025 en 2033 in zowel nieuw militair materieel als in militaire O&O. Voor dit tweede aspect zal een nieuwe *Defence, Industry and Research Strategy* (DIRS 2.0) worden ontwikkeld, met een voorzien budget van 3,7 miljard euro.

Ook op Europees niveau zijn sinds 2022 heel wat zaken veranderd. Zo is het Europees Defensiefonds (EDF) effectief in werking getreden en is er sinds 2021 jaarlijks ongeveer een miljard euro besteed aan militaire O&O-projecten. Daarnaast zijn bijkomende Europese instrumenten ter ondersteuning van de Europese defensie-industrie opgezet, met weliswaar veeleer beperkte budgetten. Voor de Europese Commissie blijven Defensie en de defensie-industrie echter prioriteiten. De substantiële verhoging van het budget voor defensie in het eerste voorstel van meerjarenbegroting door de commissie – met een budget van 131 miljard euro – illustreert dit.⁵

Naar aanleiding van federale en Europese ontwikkelingen heeft ook de Vlaamse Regering haar houding tegenover de defensie-industrie veranderd. Een eerste teken hiervan was de vervanging

van de richtlijn-Vandenbrande uit 1995. Deze richtlijn werd in 2018 vervangen door de richtlijn-Muyters, die het verbod op overheidsfinanciering van onderzoek- en ontwikkelingsprojecten met een militaire doelstelling ophief. Via deze nieuwe richtlijn maakte de Vlaamse Regering Vlaamse overheidsfinanciering mogelijk voor O&O-projecten met een militaire finaliteit. Enkel projecten gericht op bepaalde productcategorieën op de Europese militaire lijst (voornamelijk vuurwapens, artillerie en munitie) werden hiervan uitgesloten.⁶ De verdere geopolitieke ontwikkelingen en de sterke stijgingen van de defensieuitgaven in Europa leidden tot verdere stappen op Vlaams niveau. Zo kondigde de Vlaamse Regering in juni 2023 aan dat ze de steun voor de Vlaamse defensie-industrie zou opdrijven.⁷ Dit werd onder andere concreet met de aankondiging dat Vlaanderen jaarlijks anderhalf miljoen euro zal bijdragen aan het NAVO Innovatiefonds (NIF).⁸ Bovendien zullen de Vlaamse strategische onderzoeksinstellingen imec, Flanders Make en VIB fungeren als testcentra voor NAVO-DIANA-projecten. Deze initiatieven zijn onlangs geïntegreerd en verder uitgebreid in het Vlaams Defensieplan van april 2025.⁹ Met dit plan beoogt de Vlaamse Regering een transversale aanpak voor de ondersteuning van de Vlaamse defensiesector. Het voorziet de volgende zaken:

- de afschaffing van de richtlijn-Muyters, waardoor de materiële uitsluiting van bepaalde productcategorieën om overheidssteun te krijgen niet langer van kracht is
- een specifieke projectoproep door het Vlaams Agentschap voor Innoveren en Ondernemen (VLAIO) voor militaire O&O-projecten voor 10 miljoen euro in 2025 (met een groeiend budgettraject tot maximaal 50 miljoen euro in 2029),
- de oprichting van een Vlaams defensiefonds ter waarde van maximaal 1 miljard euro (waarvan

iets meer dan de helft van het kapitaal vanuit de private markt dient te komen), en

- een oproep aan de publieke investeringsmaatschappijen PMV en LRM en het agentschap Flanders Investment and Trade (FIT) om zich actief te richten op de ondersteuning van Vlaamse defensiegerelateerde bedrijven.

Om een actueel beeld te geven van de omvang en aard van de Vlaamse defensiegerelateerde sector, willen we met deze analysenota enkele sleuteldata uit het rapport uit 2022 updaten en enkele nieuwe data en indicatoren identificeren. Een eerste deel van deze analyse geeft een update van de omzet- en tewerkstellingscijfers van de defensiegerelateerde bedrijven die in de eerdere studie uit 2022 werden geïdentificeerd. In een tweede deel bekijkt deze analyse in welke mate Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen toegang krijgen tot de financieringskanalen voor defensiegerelateerde O&O. Omdat deze programma's expliciet bedoeld zijn om civiele innovatieve en hoogtechnologische spelers meer bij het defensie-ecosysteem te betrekken en omdat het Vlaamse industriële landschap vooral uit dergelijke spelers bestaat, is het zeker relevant om te bekijken in welke mate Vlaamse actoren toegang krijgen tot dergelijke financiering. Hierbij kijkt deze analysenota achtereenvolgens naar de federale financiering via de Defence, Industry and Research Strategy (DIRS) – meer bepaald het programma Defence-Related Research Action (DEFRA) – en de financiering via het Europese Defensiefonds (EDF). Deze analyse sluit af met enkele overkoepelende conclusies over de ontwikkelingen in de Vlaamse defensiegerelateerde sector.

Vlaamse defensiebedrijven: groei en inhoudelijke ontwikkelingen

In eerste instantie bekijkt deze analyzenota de ontwikkelingen van de omzet en tewerkstelling van de bedrijven die in het rapport uit 2022

geïdentificeerd werden (Tabel 1). De gegevens in deze tabel zijn afgeleid uit de officiële jaar-rapporten van de betrokken bedrijven.^a De inschatting van het defensiegerelateerde aandeel in de totale omzet en tewerkstelling van een bedrijf is gebaseerd op informatie verzameld tijdens de studie in 2022.^b

Tabel 1: Ontwikkelingen in het personeelsbestand en in de omzet van Vlaamse defensiegerelateerde bedrijven 2020–2024.

Bedrijf	Omzet (miljoen €)		Personeel		Defensie-gerelateerd aandeel (in %)	Defensie-gerelateerde omzet (miljoen €)		Defensie-gerelateerde tewerkstelling	
	2020	2024	2020	2024		2020	2024	2020	2024
ScioTeq	89,3	108,7	317	354	70	62	76,1	222	248
SERCO Maritime Services*	8,4	10,2	140	123,5	90	7,6	9,2	126	111
Advionics	28,4	43,8	171	188	55	15,6	24,1	94	103
OIP sensor systems	29	71,7	90	109	85	24,7	60,9	58	93
ASCO Industries	195	301	760	661	10	20	30	76	66
Theissen training systems	13	25,8	52	42	100	13	25,8	52	42
Varec	12,7	16,4	45	37	100	12,7	16,4	45	37
Hexagon Geospatial*	19,6	15,3	75	71	30	5,9	4,6	23	21
Treality SVS Belgium	7	4	23	28	65	4,6	2,6	15	18
SABCA Limburg	6,2	29,7	65	78	15	0,9	4,5	10	12
dotOcean	n.b.	n.b.	15	35	50	n.b.	n.b.	7,5	18
BMT Aerospace	34,4	31,8	115	99	5	1,7	1,6	6	5
Dupont	45,7	44,4	409	165	0-5				
Moeyersons	n.b.	n.b.	45	26	5	n.b.	n.b.		1,3
Epic Blue	n.b.	n.b.	7	10	10	n.b.	n.b.	0,7	1
Anglo Belgian Corporation	88,4	142,9	320	340	0-10				
Veldeman	9,5	16,7		38	0-30				
Melotte	5,3	7,8	50	42	n.b.	n.b.	n.b.		
DAF Trucks Belgium	2300	1092		2286	n.b.	n.b.	n.b.		
Flanders Ship Repair	4,3	8,2	25	17	n.b.	n.b.	n.b.		
Ateliers Vlassenroot	16,9	24,3	45	42	n.b.	n.b.	n.b.		
ST Engineering	114,2	85,6	285	276	n.b.	n.b.	n.b.		
Septentrio	27,3	54,3	95	119	n.b.	n.b.	n.b.		
Mol Cy	53,8	72,4	300	303	0-10	0,0	25-30		

a Deze jaarrapporten zijn raadpleegbaar via <https://www.staatsbladmonitor.be/>

b We gaan er hierbij vanuit dat dit percentage stabiel is gebleven sinds 2022.

Bedrijf	Omzet (miljoen €)		Personeel		Defensie-gerelateerd aandeel (in %)	Defensie-gerelateerde omzet (miljoen €)		Defensie-gerelateerde tewerkstelling	
	2020	2024	2020	2024		2020	2024	2020	2024
Antwerp Space	9.4	7.5	45	63	n.b.	n.b.	n.b.		
Concordia Textiles	42.7	57.7	220	244	n.b.	n.b.	n.b.		
Seyntex	32.3	111.8	32	34	n.b.	n.b.	n.b.		
Sioen Ballistics	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.		
Xenics	8.1	20.9	40	61	n.b.	n.b.	n.b.		
Safran Aircraft engines**	107	452.5	210	331	0-5				
Exail Robotics Belgium**	n.b.	50.3	11	57	100	n.b.	50.3	11	57
FN Zutendaal**	n.b.	n.b.	100	n.b.	100	n.b.	n.b.	100	n.b.

* De bedrijfsresultaten 2024 van deze bedrijven zijn nog niet bekend. De hier vermelde gegevens hebben betrekking op het jaar 2023

** Voor deze drie bedrijven geldt dat de productiecapaciteit en tewerkstelling ervan in het Vlaams Gewest plaatsvindt, maar de maatschappelijke zetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Safran) of in het Waals Gewest (FN Zutendaal en Exail Robotics) ligt.

n.b.: niet beschikbaar

Sinds 2022 hebben verschillende bedrijven bijkomende contracten en investeringen aangekondigd die (zullen) leiden tot productieverhoging. In de meeste gevallen zijn deze investeringen gekoppeld aan aankoopprogramma's van de Belgische Defensie. Zo staat het bedrijf Mol Cy in voor de assemblage van de nieuwe pantservoertuigen van de Belgische landmacht, meer bepaald de 382 voertuigen van het type Griffon. Voor de uitvoering van dit contract (dat loopt tot einde 2030) voorziet Mol Cy 25 tot 30 nieuwe aanwervingen.¹⁰ Een ander voorbeeld is SABCA Limburg, dat een nieuwe productiehal heeft gebouwd voor de productie van minstens 400 horizontale staartstukken voor het F35-programma. Dit project zou ongeveer 40 bijkomende jobs opleveren.¹¹ Ook BMT Aerospace gaat in het kader van het F35-programma samenwerken met het in Herstal gevestigde Safran Aero Boosters om onderdelen voor de motoren van de F-35 te produceren. Dit contract zou een waarde van ongeveer 700 miljoen euro over de hele levensduur hebben.¹²

Andere voorbeelden van de directe impact van de Belgische defensie-investeringen op de omzet (en tewerkstelling) van Vlaamse bedrijven, zijn de textielproducenten Seyntex en Sioen, die (samen met het Amerikaanse Crye Precision, dat instaat voor het design van de kledij) de komende vijftien jaar de kledij voor het Belgisch leger produceren, goed voor een contractwaarde van 410 miljoen euro. FN Herstal tekende in 2024 een overeenkomst met de Belgische overheid voor een strategisch partnerschap, waardoor in de vestiging in Zutendaal een bijkomende productielijn zal komen en 30-50 extra personen aangeworven zullen worden.¹³ ST Engineering iDirect zal de elektronica leveren voor de onderwaterdrones van het MCM-programma voor de Belgische en Nederlandse marine.¹⁴

Het in Oostkamp gevestigde Advionics, tot slot, kondigde recent nog aan gestart te zijn met de bouw van een nieuwe productiehal, die op termijn plaats zal bieden aan vijftig extra werknemers.¹⁵

Civiel-militaire integratie via programma's voor defensiegerelateerde innovatie

De sterk groeiende defensie-investeringen hebben, naast de fors toenemende uitgaven voor de aankoop van nieuw militair materieel, ook betrekking op bijkomende financiering van militaire onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Zowat alle Europese landen spenderen meer geld aan onderzoek naar en ontwikkeling van nieuwe militaire innovaties. Nieuw is bovendien dat ook de EU via het Europees Defensiefonds substantiële financiering voorziet voor militaire O&O.

Het specifieke kenmerk van die initiatieven is de doelbewuste integratie van civiele bedrijven en kennisinstellingen. Omdat de civiele sector eerder dan de traditionele defensiesector de motor van innovatie is geworden, streven deze initiatieven naar een *spin-in* van civiele innovaties in de militaire context. Het Vlaamse industriële- en kennislandschap bestaat in belangrijke mate uit civiele, innovatieve en hoogtechnologische actoren. Een groeiend aantal Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen kan daarom potentieel een rol spelen in de defensiesector. In wat volgt bekijkt deze sectie in welke mate Vlaamse actoren in de praktijk deelnemen aan federale en Europese program-

ma's voor militaire O&O. Ook de mate waarin Vlaamse actoren via de Vlaamse overheid financiële steun krijgen voor militaire innovatieprojecten – mogelijk sinds de aanname van de richtlijn-Muyters – komt verder aan bod.

Het onderzoeksprogramma Defence-Related Research Action (DEFRA): federale middelen voor defensiegerelateerd onderzoek

In 2022 lanceerde de federale regering de Defence, Industry and Research Strategy (DIRS). Met een budget van 1,8 miljard euro voor defensiegerelateerde O&O tot en met 2030 heeft deze strategie als doel de Belgische defensiegerelateerde sector te ontwikkelen en te versterken in een open ecosysteem van Defensie, bedrijven en kennisinstellingen. In de strategische visie van juli 2025 wordt bovendien een update van DIRS – DIRS 2.0 – aangekondigd, dat een budget van 3,7 miljard euro voor de periode 2025–2033 zal hebben.

Het onderzoeksprogramma Defence-Related Action Research (DEFRA) is een onderdeel van deze strategie. Sinds 2021 verschijnt in dit kader jaarlijks een oproep voor onderzoeksprojecten rond specifieke onderzoeksthema's. Zowel het aantal projecten als het budget kent een geleidelijke groei (Tabel 2).

Tabel 2: Overzicht DEFRA-oproepen 2021-2024^a

Jaar	Aantal projecten	Budget (in miljoen euro)
2021	3	1
2022	6	6,4
2023	8	8,8
2024	10	12
Totaal	27	28,2

^a Een overzicht van de goedgekeurde projecten is te vinden op https://www.belspo.be/belspo/defra/project_nlstm

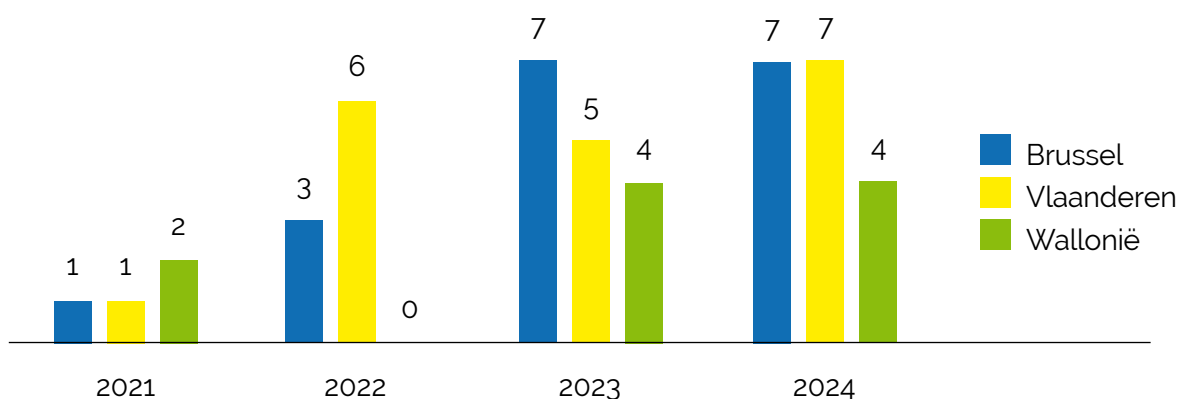
De oproep voor 2025 bestrijkt negen onderzoeksthema's en heeft een budget van 20 miljoen euro. Daarnaast werd in 2024 een bijkomende projectoproep gelanceerd voor O&O-projecten in het kader van de Next Generation Combat Air Technologies, een direct gevolg van de deelname van België (als observator) aan het FCAS-programma. Deze oproep voorziet een budget van 60 miljoen euro. Samen met de eerdere DEFRA-budgetten betekent dit dat de federale overheid sinds 2021 ongeveer 108 miljoen euro zal hebben vrijgemaakt voor defensiegerelateerde O&O-projecten door Belgische bedrijven en kennisinstellingen.

Een analyse van de actoren – bedrijven en kennisinstellingen – in de goedgekeurde DEFRA-projecten toont aan dat Vlaamse actoren deelnemen aan 19 van de 27 goedgekeurde projecten. Brusselse en Waalse bedrijven en kennisinstellingen zijn respectievelijk actief in 18 en 10 van de DEFRA-projecten tussen 2021 en 2024 (Figuur 1). Omdat een project steeds wordt uitgevoerd door een partnerschap van bedrijven en kennisinstellingen is het totale aantal actoren hoger dan het aantal goedgekeurde projecten. Op

basis van de specifieke projectfiches blijkt zo dat tussen 2021 en 2024 29 unieke Vlaamse, 6 Brusselse en 16 Waalse actoren deelnemen aan de goedgekeurde projecten.¹⁶ De Koninklijke Militaire School (KMS) is, door de centrale rol in dit programma, betrokken in meer dan de helft van alle projecten (14 in totaal).

Bij de 29 Vlaamse actoren in de huidige DEFRA-projecten zijn traditionele bedrijven als OIP Sensor Systems, Sioen, Space Application Services en Xenics. De meeste actoren zijn echter nieuwe spelers binnen de defensiegerelateerde context. Het gaat in eerste instantie om verschillende Vlaamse universiteiten (KULeuven in vijf projecten, UGent en UAntwerpen elk in drie projecten), strategische kennisinstellingen (VITO in een project en imec in vier projecten) en IDLab, een onderzoekscentrum van imec dat gezamenlijk werd opgericht door UGent en UAntwerpen en actief in drie projecten. De overige Vlaamse deelnemers zijn veelal kleine, en vaak ook jonge bedrijven actief op specifieke hoogtechnologische innovatieterreinen.

Figuur 1: Aantal goedgekeurde DEFRA-projecten met deelnemende actoren opgedeeld per gewest, 2021-2024.

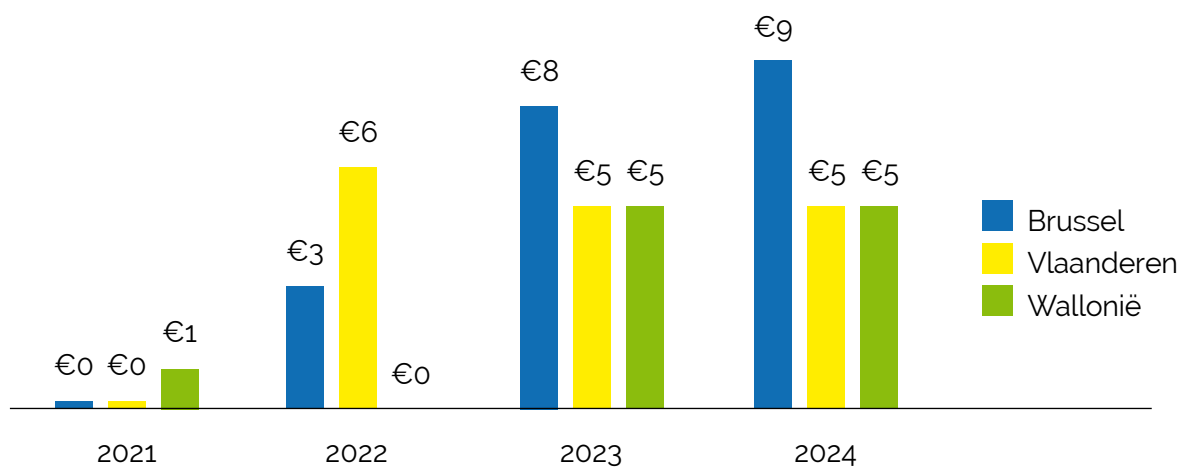
Opvallend in deze context is dat slechts in 3 van de 27 projecten zowel een Vlaamse als een Waalse partner betrokken zijn. Projecten blijven met andere woorden vooral beperkt tot een bepaald gewest, of voorzien een samenwerking tussen

actoren uit het Brussels Gewest (vooral de KMS) en respectievelijk Vlaamse of Waalse partners. Vlaams-Waalse samenwerking is dus de uitzondering.

Behalve over de deelnemende bedrijven en kennisinstellingen, wordt ook op projectniveau over het toegewezen **projectbudget** gerapporteerd. Informatie over de financiële steun voor elke deelnemer afzonderlijk is echter niet beschikbaar. Het is daarom enkel mogelijk de totale projectbudgetten op te tellen waaraan respectievelijk Vlaamse, Waalse en Brusselse partners deelnemen (Figuur 2). Hoewel dit geen volledig adequaat beeld geeft,

blijkt de verdeling tussen de gewesten van de financiële steun vanuit DEFRA toch gelijklopend aan de verhouding van het aantal deelnemers per gewest. Hoewel het Brussels Gewest er enigszins bovenuit steekt, vooral door de sterke aanwezigheid van de KMS in 14 van de projecten, toont Figuur 2 eveneens aan dat Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen via DEFRA een groter financieel rendement lijken te hebben dan Waalse.

Figuur 2: Financiële bijdrage per jaar, naar gewest (in miljoen euro)

Het Europees Defensiefonds (EDF): Vlaamse participatie in Europese O&O-consortia

Naast federale financiering voor defensie-gerelateerde O&O, is sinds enkele jaren ook Europese financiering beschikbaar. Via het Europees Defensiefonds (EDF) wil de EU gezamenlijke O&O tussen Europese bedrijven en kennisinstellingen faciliteren en financieel ondersteunen, met het oog op de ontwikkeling van nieuwe militaire technologieën en producten. Het EDF heeft een budget van ongeveer 8 miljard euro voor de periode 2021-2027; de twee voorlopers van het EDF – PADR en EDIDP – hadden een budget van ongeveer 500 miljoen euro. In het eerdere rapport kwam reeds naar voren dat Vlaamse bedrijven deel uitmaakten van projecten goedgekeurd onder de eerste EDF-oproep uit 2021 en onder PADR en EDIDP.¹⁷ Uit de

beschikbare gegevens blijkt dat 14 Belgische actoren aan de goedgekeurde PADR- en EDIDP-projecten deelnamen, ongeveer 5% van het totale aantal actoren. Zeven actoren hiervan waren Vlaamse bedrijven. Belgische bedrijven ontvingen in totaal 14,7 miljoen euro (5,2% van het totale budget), waarvan 9,4 miljoen euro bestemd bleek voor Vlaamse bedrijven. Zo was 70% van het totale Belgische financiële aandeel bestemd voor Vlaamse bedrijven.

Recent zijn er gegevens beschikbaar gesteld over de goedgekeurde projecten voor de EDF-oproepen van 2021-2023, waardoor ook de specifieke financiering die elke partner in het project ontvangt, in beeld komt.¹⁸ Met deze informatie kan niet alleen het aantal Vlaamse deelnemers in deze Europese consortia worden geïdentificeerd; ook kan men zien hoeveel effectieve financiële steun deze Vlaamse bedrijven en kennis-

instellingen ontvangen. Vlaamse actoren blijken deel te nemen aan 31 van de gefinancierde EDF-projecten tussen 2021 en 2023 (Tabel 3), wat overeenkomt met ongeveer 20% van alle goedgekeurde

projecten. Brusselse actoren zijn aanwezig in 29 projecten, Waalse in 22 projecten. De deelname van Vlaamse actoren is bovendien in die periode geleidelijk toegenomen.

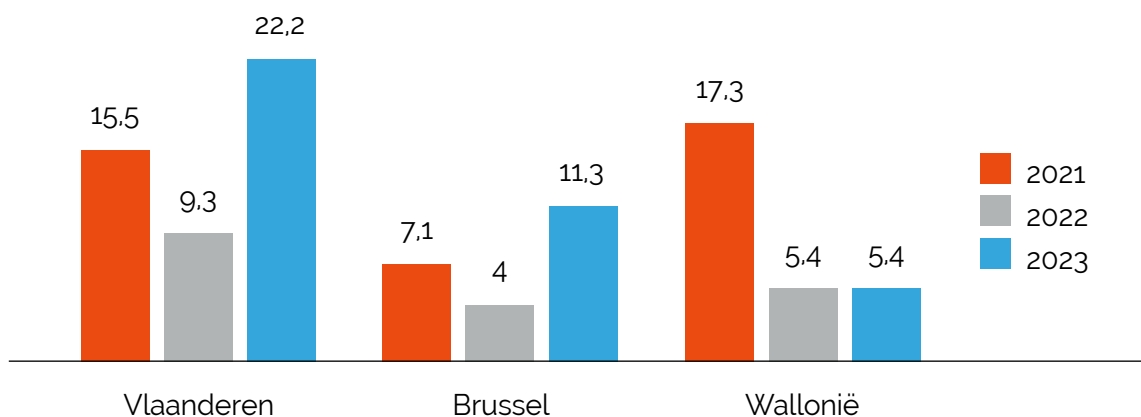
Tabel 3: Aantal Brusselse, Vlaamse en Waalse actoren in goedgekeurde EDF-projecten, 2021-2023.

	Vlaanderen	Brussel	Wallonië
2021	8	11	9
2022	9	6	6
2023	14	12	7

In totaal ontvingen deze Vlaamse actoren 47 miljoen euro, ongeveer 1,5% van het EDF-totaalbudget (Figuur 3).^a Brusselse actoren nemen deel aan 29 unieke projecten (ongeveer 19%) en ontvingen in totaal 22,4 miljoen euro (0,7% van het totaalbudget). Waalse bedrijven, ten slotte, nemen deel aan 22 projecten en ontvingen 28,1 miljoen euro, of 0,9% van het totaalbudget.^b Met uitzondering van 2021, toen de Waalse opbrengst 17,3 miljoen euro bedroeg als gevolg van de 8,7

miljoen euro voor John Cockerill in het FAMOUS2-project, zijn bedrijven uit het Vlaams Gewest de belangrijkste ontvangers van EDF-financiering. Brusselse bedrijven kregen gemiddeld 5,14% van het projectbudget, Vlaamse bedrijven 6,1% en Waalse bedrijven 5%. Laten we 2021 weg, dan blijven Brussel (5%) en Vlaanderen (6,2%) op gelijkaardige niveaus, maar zakt Wallonië terug naar 2,2%.

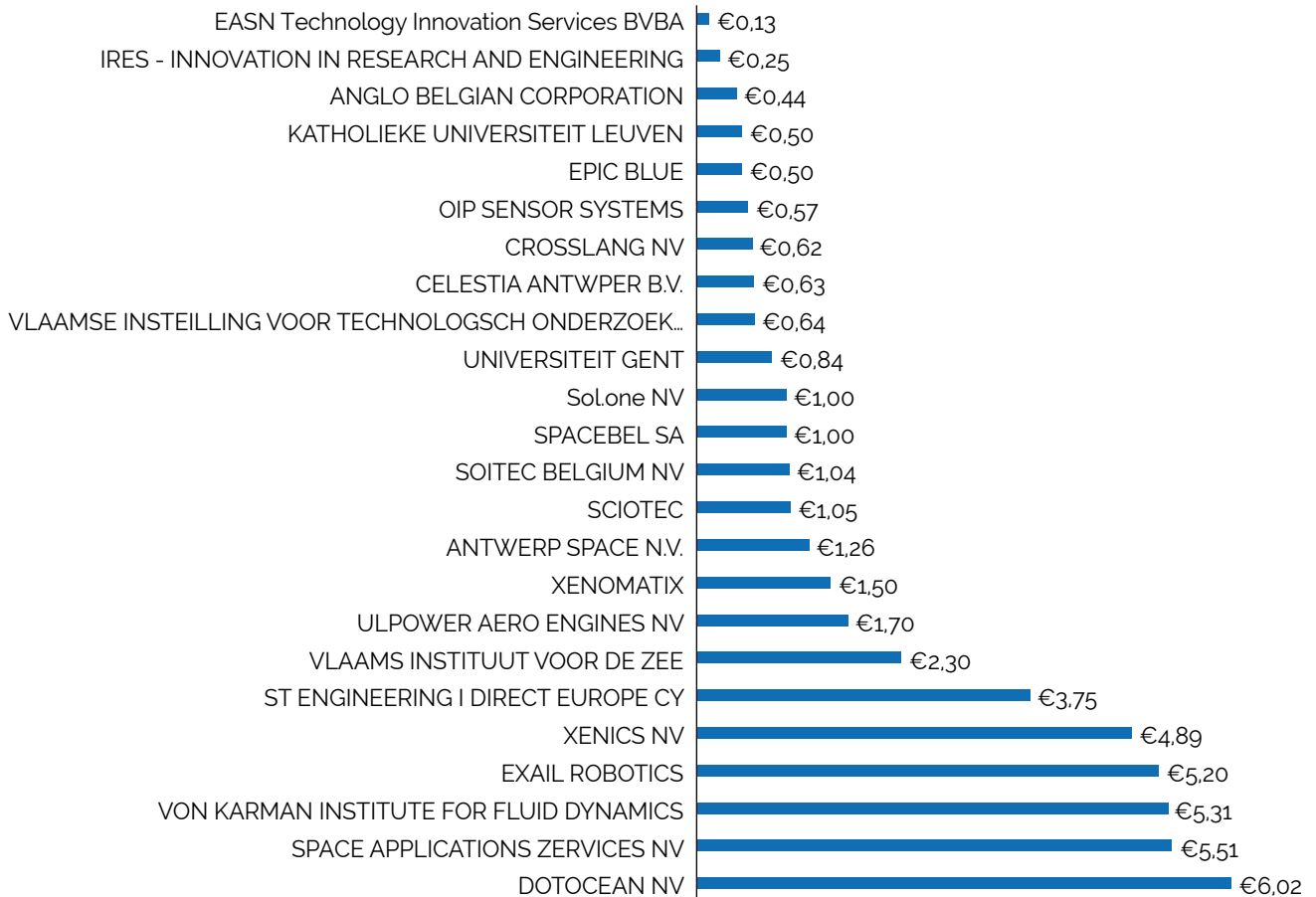
Figuur 3: Financiële opbrengst voor Vlaamse, Waalse en Brusselse actoren via het EDF 2021-2023 (in miljoen euro)

a Op het moment van schrijven van deze analysesnota was de financiële bijdrage voor twee in 2023 goedgekeurde projecten met Vlaamse deelnemers nog niet gekend. Dit betekent dat dit bedrag nog een onderschatting is van de totale opbrengst in deze periode. Deze projecten hebben wel elk een vrij beperkt totaalbudget (3-6 miljoen euro).

b Het Waalse bedrijf Thales Belgium SA ontving in 2023 via het Europese ASAP-programma, dat als doel heeft de munitieproductie in Europa te stimuleren, 9,6 miljoen euro. Het ASAP-budget komt weliswaar deels uit het EDF, maar omdat het niet gaat om een specifiek project vanuit het EDF wordt dit bedrag niet meegenomen in dit overzicht.

Figuur 4: Ontvangen financiering per Vlaams bedrijf via het EDF 2021-2023 (in miljoen euro)

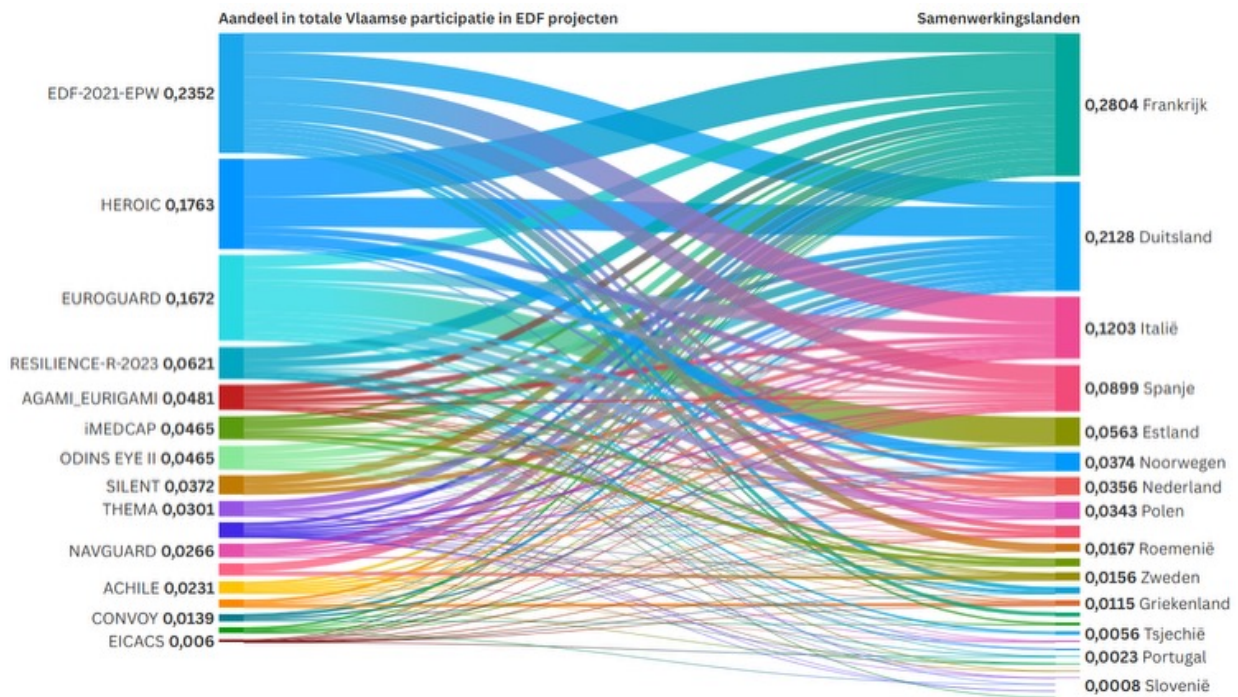

Een laatste aspect dat relevante inzichten oplevert voor met name de Europese verankering van de Vlaamse defensiegerelateerde sector, is een analyse van de internationale samenhang van de consortia. Meer concreet biedt een analyse van de bedragen in de specifieke EDF-projecten die naar ieder land stromen een kans om de verstrengeling van de defensiegerelateerde industrieën te analyseren. Een goede manier om dit te meten is kijken naar welk deel van het totaalbedrag dat een gewest aan EDF-financiering ontvangt, gespendeerd wordt in een samenwerkingsverband met een ander Europees land. De beste manier om dit uit te drukken is in een Sankeydiagram.

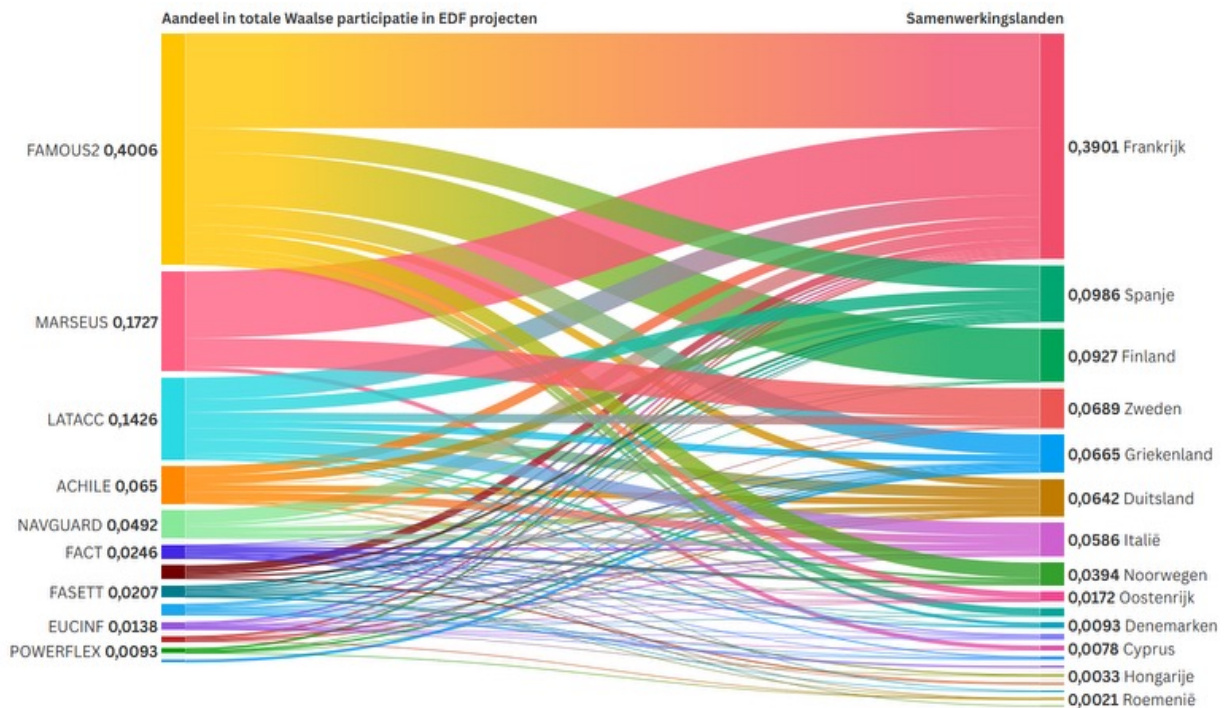
Figuren 5 en 6 laten zien dat zowel Vlaamse en Waalse bedrijven in sterke mate samenwerken

met Franse bedrijven in het kader van EDF-projecten. Gezien de sterke positie van de Franse defensie-industrie in het algemeen en de grote aanwezigheid van Franse bedrijven in EDF-projecten, is dit niet verwonderlijk. Wel is de Waalse verstrengeling met de Franse defensie-industrie verhoudingsgewijs sterker dan de Vlaamse. Opvallend is bovendien dat Vlaamse en Waalse bedrijven met partners uit andere landen samenwerken: Vlaamse bedrijven werken vooral samen met Duitse, Italiaanse, Spaanse en Estse bedrijven; Waalse bedrijven werken binnen het EDF vooral samen met Spaanse, Finse, Zweedse en Griekse spelers.

Figuur 5: Verwevenheid van Vlaamse bedrijven met partners in andere Europese lidstaten in de goedgekeurde EDF-projecten 2021-2023.

Figuur 6: Verwevenheid van Waalse bedrijven met partners in andere Europese lidstaten in de goedgekeurde EDF-projecten 2021-2023.

Vlaamse steun voor militaire innovatieprojecten

Een ander belangrijk verschil met de analyse van de Vlaamse defensiegerelateerde sector in 2022 is dat het Vlaamse beleid over defensie sindsdien is veranderd, met als recent resultaat het Vlaams Defensieplan van april 2025.¹⁹ Hiermee voorziet de Vlaamse Regering een meer actieve steun voor de Vlaamse defensiegerelateerde sector. Zo zal de komende jaren door VLAIO een specifiek fonds worden opgezet voor de financiering van militaire innovatieprojecten: in 2025 zou het gaan om 10 miljoen euro, een bedrag dat zou oplopen tot maximaal 50 miljoen euro in de jaren daarna. Bovendien draagt de Vlaamse Overheid al sinds 2023 jaarlijks 1,5 miljoen euro bij aan het NAVO Innovatiefonds; samen met het Waals Gewest staat de Vlaamse overheid in voor de Belgische bijdrage aan dit fonds.

Hiermee gaat de Vlaamse Regering verder op de fundamentele beleidswijziging die in 2018 werd ingezet. We bespraken hierboven al de wisseling van richtlijnen. Met de nieuwe richtlijn werd Vlaamse financiering van militaire innovatieprojecten mogelijk, met uitzondering van projecten rond vuurwapens, artillerie en munitie, en specifieke chemische wapens. Deze beperking werd in het Defensieplan afgevoerd. Ook was een toets voorzien via een Ethisch & Strategisch Comité, in die gevallen waar zo'n toets nog niet gebeurd was. Deze toets blijft wel voorzien.

In een antwoord op een schriftelijke parlementaire vraag uit maart 2025 vermeldde de Vlaamse Regering dat in 2023-2024 vier Vlaamse bedrijven (Antwerp Space, Intersoft Electronics, Seyntex en Advionics) financiële steun kregen voor overwegend militaire innovatieprojecten, voor een totaalbedrag van 2 miljoen euro. Het betrof projecten die hiervoor goedkeuring van het Strategisch en Ethisch Comité kregen. Daarnaast kregen 22 actoren in de periode 2022-2024 financiële steun voor *dualuse*-innovatieprojecten, voor een totaal van 4,7 miljoen euro.²⁰

Afsluitende reflecties

De actualisering van enkele kerncijfers en sleutel-indicatoren in deze nota bevestigt de conclusie uit 2022 dat deze sector zich op een kantelpunt bevindt.

Heel wat Vlaamse defensiegerelateerde bedrijven zagen sinds 2020 hun omzet stijgen. Bovendien kondigen verschillende bedrijven in hun jaarverslagen ook voor de komende jaren een goed gevuld orderboek aan. In heel wat gevallen, maar niet alleen, hangt dit samen met aankoopprogramma's van het Belgisch leger. Bedrijven in de civiele luchtvaartsector (ASCO, SABCA Limburg of BMT Aerospace) hebben de voorbije jaren, vooral onder invloed van de COVID-19-pandemie, een sterke daling van hun omzet gekend; wel is er wederom sprake van een geleidelijke groei. Bovendien bestaat de verwachting dat deze groei zich verder zal herstellen met daarbovenop de start van de productie van de horizontale staartvlakken voor het F-35-programma, waaraan deze bedrijven de komende jaren deelnemen. Met de sterke stijging van de Belgische defensie-investeringen in het vooruitzicht en het expliciete belang dat de federale regering hecht aan het industrieel rendement van die investeringen, is de kans reëel dat de omzet van deze bedrijven zal blijven stijgen.

Een andere opvallende vaststelling is dat Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen niet alleen interesse hebben in, maar ook succesvol zijn in het verzekeren van deelname aan federale en Europese consortia voor defensiegerelateerde O&O. De bezorgdheid die soms geuit wordt over de mogelijkheden voor Vlaamse bedrijven om toe te treden tot Europese samenwerkingsverbanden, lijkt dus ongegrond. Een analyse van de Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen die in EDF- en DEFRA-projecten participeren toont bovendien aan dat heel wat bijkomende spelers, die in 2022 nog niet geïdentificeerd waren, sindsdien betrokken zijn bij defensiegerelateerde activiteiten, vooral op het vlak van onderzoek en ontwikkeling van nieuwe militaire technologieën. Het gaat veelal om kleine,

van oorsprong civiele bedrijven (zoals start-ups en scale-ups) en diverse Vlaamse (academische) kennisinstellingen.

De beschikbare financiering voor militaire innovatieprojecten zal de komende jaren bovendien verder toenemen, en dit op verschillende beleidsniveaus. Op federaal niveau zal via de DIRS 2.0 voor de periode 2025-2033 een budget van 3,7 miljard euro (3% van het totale defensiebudget) voorbehouden worden voor militaire O&O-projecten. Ook de Vlaamse overheid richt vanaf 2025 een specifiek programma op voor de finan-

ciering van militaire O&O. Het budget hiervan zal van 10 miljoen euro in 2025 geleidelijk stijgen tot maximaal 50 miljoen euro in 2029, aldus het Vlaams Defensieplan. Tot slot zal het ook relevant zijn om eventuele ontwikkelingen in de Europese uitgaven inzake defensie en militaire O&O in de komende meerjarenbegroting (vanaf 2028) in het oog te houden. Het eerste voorstel van de Europese Commissie van een budget van 130 miljard euro zou alvast een sterke stijging van de Europese financiering van militaire innovatie betekenen.

Eindnoten

- 1 Cops, D. & Viaene, E. (2022), *De defensiegerelateerde industrie in Vlaanderen: doorlichting van een sector op scherp*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, <https://vlaamsvredesinstituut.eu/wp-content/uploads/2022/06/web-20220621-VVI-Rapport-Defensie-industrie-1.pdf>
- 2 <https://www.iiss.org/online-analysis/military-balance/2025/02/global-defence-spending-soars-to-new-high/>
- 3 Liang, X., et al. (2025), *Trends in World Military Expenditure*, 2024, Stockholm: SIPRI, p. 4. https://www.sipri.org/sites/default/files/2025-04/2504_fs_milex_2024.pdf
- 4 European Defence Agency (2024), *Defence Data 2023-2024*, Brussel: EDA, <https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/1eda---defence-data-23-24---web---v3.pdf>
- 5 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/eu-budget-2028-2034_en
- 6 Nota van de Vlaamse Regering van 10 juli 2018 ingediend door minister Philippe Muyters betreffende de wijziging van de omzendbrief van 1994 (richtlijn-Van den Brande) met betrekking tot steun aan onderzoeksprojecten met een mogelijke militaire affiniteit in het licht van de Europese beleidsontwikkelingen inzake het Europese defensieactieplan, Vlaams Parlement, zitting 2017-2018, 1657/1, <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1270721>
- 7 'MP Announces Increased Support for Defence Industry in Flanders at Paris Air Show', 19 juni 2023, <https://www.fdfa.be/en/mp-announces-increased-support-for-defence-industry-in-flanders-at-paris-air-show>
- 8 Antwoord van minister J. Brouns op de vraag om uitleg van R. Bothuyne over de bijdrage van Vlaanderen aan de Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic, het innovatie-initiatief van de NAVO, Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie, 19 oktober 2023, *Vlaams Parlement*, zitting 2023-2024, <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1769936/verslag/1773996>
- 9 Mededeling aan de Vlaamse Regering van de minister-president van 4 april 2025, *Vlaams Defensieplan*, VR 20250404 MED.0119/1, <https://themis.vlaanderen.be/files/c2935be0-1192-11f0-a344-71f61036e445/download?name=VR%202025%200404%20MED.0119-1%20Defensieplan%20-%20mededeling.pdf&content-disposition=inline>
- 10 <https://www.molcy.com/en/mol-cy-concludes-a-cooperation-agreement-with-the-french-group-nexter/>
- 11 <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/03/10/sabca-gaat-in-lummen-400-staartstukken-voor-de-nieuwe-f-35-gevec/>
- 12 Safran Aero Boosters and BMT Aerospace work together on the F135 engine
- 13 <https://fnherstal.com/en/news/strategic-autonomy-and-security-of-supply/>
- 14 <https://www.edrmagazine.eu/exail-selects-st-engineering-idiirects-manufacturing-competence-center-as-strategic-partner-for-belgian-dutch-navy-program>
- 15 <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/03/06/radarproducent-advionics-uit-oostkamp-breidt-uit-met-grote-hal/>
- 16 Voor een overzicht van alle goedgekeurde projecten: https://www.belspo.be/belspo/defra/project_nlstm
- 17 Cops, D. & Viaene, E. (2022), *De defensiegerelateerde industrie in Vlaanderen: doorlichting van een sector op scherp*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p. 54.
- 18 Deze gegevens zijn te raadplegen via de EU Funding & Tenders Portal: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-results?isExactMatch=true&frameworkProgramme=44181033&order=DESC&pageNumber=1&pageSize=10&sortBy=title>
- 19 Mededeling van de minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaamse minister van economie, innovatie en industrie, buitenlandse zaken, digitalisering en facilitair management aan de Vlaamse Regering, *Vlaams Defensieplan*, 4 april 2025, VR2025 0404 MED.0119/1.
- 20 Diependaele, M., antwoord op de schriftelijke vraag 156 d.d. 7 januari 2025 door K. Slagmulder tot minister-president M. Diependaele, *Vlaams Parlement*, zitting 2024-2025, <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/1853378>

Vlaams Vredesinstituut

Het Vlaams Vredesinstituut werd in 2004 opgericht als paraparlementaire instelling bij het Vlaams Parlement. Het Vredesinstituut staat garant voor het aanleveren van grondige analyses, het informeren en organiseren van het debat, en het aansturen op maatregelen voor het bevorderen van vrede en geweldpreventie.

Diederik Cops

Diederik Cops werkt sinds januari 2016 als senior onderzoeker bij het Vlaams Vredesinstituut. Binnen het onderzoeksdomein "wapens-vrede-geweld" richt hij zich vooral op het aspect van exportcontrole. Tijdens het schrijven van deze analyse kreeg hij waardevolle hulp van **Cedric Vandevoorde** die tussen januari en april 2025 als stagiair verbonden was aan het Vlaams Vredesinstituut.

Email: diederik.cops@vlaamsparlement.be